

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt angår anslagsfrågor.

I en till riksdagen den 16 mars 1945 avlåten, till jordbruksutskottet i vad angår anslagsfrågor hänvisad proposition, nr 245, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen utom annat att

1) till Kostnader i samband med sockerregleringen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

2) till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor å riksstaten för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

Sockernäringen i Sverige har under en följd av år åtnjutit statsmakternas stöd genom särskilda åtgärder vid sidan av tullskyddet. Från och med år 1932 ha dessa åtgärder inneburit, att den inhemska sockerindustrin tillförsäkrats ensamrätt i fråga om införsel av socker mot skyldighet att vid inköp av sockerbetor och försäljning av socker tillämpa vissa angivna priser och bestämmelser. Sedan år 1940 garanterar staten därjämte industrien täckning av de med sockertillverkningen förbundna kostnaderna, mot det att sockerindustrin är redovisningsskyldig för sina på grund av sockertillverkningen erhållna inkomster. Sockerindustrin i landet har tidigare varit representerad av två bolag, Svenska sockerfabriksaktiebolaget och Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag. Under år 1936 inträdde en förändring såtillvida, att Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag uppgick i Svenska sockerfabriksaktiebolaget. De nuvarande bestämmelserna, grundade å ett kontrakt mellan sistnämnda bolag och staten, ha tillkommit i överensstämmelse med beslut av 1944 års riksdag (prop. nr 195; r. skr. nr 146) och gälla för tiden till och med den 31 juli 1945.

Anslag för infriande av statens garanti till Svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Som förut framhållits är Svenska sockerfabriksaktiebolaget enligt avtal med svenska staten tillförsäkrat ensamrätt i fråga om införsel av socker mot skyldighet att vid inköp av sockerbetor och försäljning av socker tillämpa vissa

angivna priser och bestämmelser. I avtalet stadgas tillika, att bolaget gentemot staten är redovisningsskyldigt för sina samtliga inkomster på grund av tillverkningen och försäljningen av socker och sirap samt vid sockerframställningen erhållna biprodukter. Å andra sidan har staten enligt avtalet åtagit sig att, med viss inskränkning, svara för täckning av bolagets för samma tillverkning och försäljning havda kostnader. Därest vid avtalstidens utgång skulle kvarstå något under statens garanti ingående kostnadsbelopp, varför täckning ej under avtalstiden av bolaget erhållits, skall staten — om annan uppgörelse ej träffas — till bolaget omedelbart vid avtalets utgång utgiva vad sålunda återstår.

I skrivelser den 14 september 1944 och 14 mars 1945 har *statens sockernämnd* anmält, att därest någon ändring icke skedde i sockerpriset, vissa belopp syntes erforderliga för infriande av statens garanti till Svenska sockerfabriksaktiebolaget för verksamhetsåret den 1 augusti 1944—31 juli 1945. I skrivelsen den 14 mars 1945 har detta belopp upptagits till 22 000 000 kronor. Nämnden har i sistberörda skrivelse anfört i huvudsak följande.

Vid nu gällande sockerreglerings införande enligt beslut av 1940 års riksdag förutsattes (prop. nr 189/1940 s. 19), att priserna å socker och sirap borde i princip så avvägas under avtalstiden, att täckning därigenom erhöles för de kostnader för sockrets tillverkning, inclusive viss förräntning av bolagets kapital, som staten i enlighet med gällande avtal med bolaget garanterade. Denna princip tillämpades i full utsträckning endast under de två första avtalsåren 1/8 1939—31/7 1941. Under tiden till och med den 13 juli 1942 höjdes visserligen sockerpriset två gånger men ej i samma utsträckning, som motsvarade ökningen i tillverkningskostnaderna. Efter nyss angivna tidpunkt ha priserna å socker och sirap varit oförändrade, oaktat betpriset sedan dess avsevärt ökats och även vissa andra tillverkningskostnader, huvudsakligen bränslet, utvisat stegring. Kungl. Maj:t har emellertid låtit anstå med erforderliga prisförhöjningar å socker och sirap, givetvis i syfte att sålunda förhindra den fördyring av livsmedelskostnaderna, som förhöjda pris å dessa produkter skulle innebära. För täckande av de härigenom årligen framkomna förlusterna å sockertillverkningen har sockernämnden jämlikt sin instruktion vid skilda tillfällen med överlämnande av utredningar i ämnet för Kungl. Maj:t anmält frågan om sockerprisets höjning. Efter prisstoppet i november 1942, då nämnden utgått från att Kungl. Maj:t icke önskade någon höjning av priserna å socker och sirap, har nämnden inskränkt sig till att årligen hos Kungl. Maj:t anmäla den av förut angivna orsaker föreliggande bristen samt hemställa om anvisande av erforderliga anslag för bristens täckande jämlikt bestämmelserna i avtalet.

Sålunda hemställde sockernämnden i utlåtande den 3 december 1942, att, därest Kungl. Maj:t i dåvarande situation ej ville höja sockerpriset, ett särskilt anslag för ändamålet måtte anvisas å 19 500 000 kronor, därav i runt tal 2 500 000 kronor utgörande statens skuld till bolaget vid utgången av avtalsåret 1941/42 och cirka 17 000 000 kronor utgörande det enligt upprättade kalkyler beräknade underskottet för avtalsåret 1942/43. På grundval av detta nämndens utlåtande föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 163 bil. 5, att 1943 års riksdag måtte till kostnader i samband med sockerregleringen å tilläggsstat för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag å 19 500 000 kronor. I skrivelse nr 244 anmälde riksdagen att propositionen bifallits.

Nämnden hade i sitt nyssnämnda utlåtande den 3 december 1942 understrukit, att det beräknade underskottet 19 500 000 kronor vore approximativt och att vid tidpunkten i fråga med säkerhet ej kunde angivas, huru utgifter och inkomster komme att gestalta sig under räkenskapsåret i fråga, som först utginge sju månader senare eller den 31 juli 1943. På grund av väsentligt försämrat areal- och råsockerutbyte blev det ekonomiska resultatet sämre än tidigare beräknats. Sockerbolagets bokslut per den 31 juli 1943 utvisade sålunda en bolagets fördran på staten å 2 093 449 kronor 72 öre, innebärande att det av sockernämnden i december 1942 uppskattade underskottet för verksamhetsåret 1942/43 i verkligheten blev cirka 2 000 000 kronor större eller 19 000 000 mot tidigare beräknade 17 000 000 kronor. Skuldbeloppet överfördes med bolagets medgivande till påföljande år.

För infriande av statens garanti till sockerbolaget för verksamhetsåret 1943/44 hemställde sockernämnden i skrivelse den 12 augusti 1943, att Kungl. Maj:t i avbidan på senare närmare utredning måtte i budgetberäkningen preliminärt uppföra å tilläggsstat för 1943/44 eller å riksstaten för 1944/45 ett anslag, som, såvitt då kunde bedömas och därest ingen ändring skedde i sockerpriset, syntes kunna uppskattas till 21 000 000 kronor. Sedan betkampanjen avslutats och årets råsockertillverkning kunde överblickas, upprättades inom sockerbolaget en ny kalkyl, vilken genom utfallet av årets betproduktion och stegringen i vissa tillverkningskostnader utvisade delvis andra och högre siffror än den tidigare uppgjorda. Med anledning härav anmälde sockernämnden i skrivelse den 1 mars 1944 hos Kungl. Maj:t, att det för verksamhetsåret 1943/44 framkommande underskottet å årets sockertillverkning kunde med beräkning av viss säkerhetsmarginal väntas komma att utgöra 22 600 000 kronor i stället för tidigare beräknade 21 000 000 kronor. Med inräknande av det från verksamhetsåret 1942/43 kvarstående skuldbeloppet å cirka 2 000 000 kronor kunde statens skuld till sockerbolaget den 31 juli 1944 sålunda sammanlagt uppskattas till cirka 24 600 000 kronor eller avrundat 25 000 000 kronor.

På grund av denna nämndens anmälan föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 195, att 1944 års riksdag måtte till kostnader i samband med sockerregleringen å tilläggsstat för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor. I skrivelse nr 172 anvisade riksdagen det begärda anslaget.

Sockerbolagets bokslut per den 31 juli 1944 utvisade för verksamhetsåret 1943/44 en statsregleringens fordran på bolaget å 1 792 072 kronor 14 öre, innebärande att rörelseunderskottet för året i verkligheten blivit i ungefärligen motsvarande mån för högt beräknat i nämndens förenämnda skrivelse den 1 mars 1944. Det utgjorde cirka 21 100 000 kronor mot i mars 1944 beräknade 22 600 000 kronor. Orsaken till överskottet var, att i kalkylen såsom redan nämnts på grund av ovissheten rörande vissa kostnadsposter inlagts en viss säkerhetsmarginal. Statsregleringens sålunda uppkomna fordran överfördes per den 31 juli 1944 i ny räkning.

För det nu löpande avtalsåret, alltså tiden 1 augusti 1944—31 juli 1945, har nämnden i skrivelse den 14 september 1944 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, för den händelse höjning ej under året 1944/45 vidtogs i gällande sockerpris, i avvaktan på senare närmare utredning i ärendet för kostnader i samband med sockerregleringen för budgetåret 1944/45 preliminärt beräkna ett belopp av cirka 20 000 000 kronor, beloppet baserat på bokslutskalkylen den 31 juli 1944. Det är givetvis ytterst vanskligt att redan vid ett verksamhetsårs början göra uttalanden rörande det ekonomiska utfallet av årets rörelse och detta särskilt inom en industri som den här förevarande, där råvaran och därmed även utfallet av hela den efterföljande förädlingsprocessen är avhängig av så ovissa faktorer som väderleksförhållanden, bränsleimport

m. fl. Nämnden har även i sin nyssnämnda skrivelse den 14 september 1944 framhållit, att, innan man med någon större grad av säkerhet kan bedöma resultatet av bet- och råsockerkampanjen hösten 1944, det erforderliga anslagsbeloppet kunde beräknas endast mycket approximativt. Sedan emellertid nu betredovisning föreligger och årets råsockertillverkning kan överblickas, har inom sockerbolaget en ny kalkyl upprättats, vilken utvisar andra och beträffande vissa kostnadsposter högre siffror än de i juli 1944 framkomna. De största skiljaktigheterna förete, liksom tidigare år varit fallet, betproduktionen. Det av nämnden i nyssnämnda skrivelse angivna underskottet hade uppskattats med ledning av bokslutskalkylen den 31 juli 1944, korrigerad med intill september 1944 föreliggande skördeuppgifter. De nu föreliggande faktiska siffrorna rörande 1944 års betkampanj och råsockertillverkning äro delvis ändrade och på grund av den torra väderleken samt stegrade bränslekostnader ogynnsammare. Betarealen blev 54 979 hektar, skörden per hektar 32 801 kilogram, inköpta betmängden 1 803 760 ton och sockerhalten 17,04 procent. Såsom resultat av förändringarna i sockerrörelsens kostnader och intäkter under verksamhetsåret 1944/45 skulle, såvitt nu kan bedömas, framkomma ett rörelseunderskott för innevarande verksamhetsår å cirka 24 000 000 kronor. Detta belopp kommer likväl att minskas med cirka 230 000 kronor, representerande korrigeringar till statsregleringens förmån av tidigare års räkenskaper. Frånräknas statsregleringens från verksamhetsåret 1943/44 kvarstående fordran å sockerbolaget å cirka 1 800 000 kronor, skulle alltså statens skuld till bolaget den 31 juli 1945 totalt kunna uppskattas till cirka 22 000 000 kronor.

Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor.

I syfte att underlätta järnvägstransporter av sockerbetor ha sedan år 1940 särskilda åtgärder vidtagits genom byggande vid olika järnvägsstationer inom betdistrikten av arbetsbesparande anordningar för lastning och lossning av betor. För ändamålet ha anvisats *dels* till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor tillhopa 1 185 000 kronor, *dels* till Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar sammanlagt 4 515 000 kronor, *dels* ock till Lån till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor 400 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 21 juni 1940 utfärdat kungörelse (nr 547) angående bidrag och lån av statsmedel till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor, vilken kungörelse ändrats genom kungörelsen nr 199/1943.

I skrivelse den 24 januari 1945 har *statens sockernämnd* anmält, att de för statsbidrag till betlastningsanordningar vid enskilda järnvägar disponibla medlen helt disponerats till bidrag för 1944 års anläggningar och arbeten. För betlastningsanordningar att utföras till 1945 års betkampanj hade under januari månad 1945 efter påstötningar från betodlarhåll ansökningar om statsbidrag inkommit till sockernämnden från järnvägarna på Gotland och Öland. Därmed avsåges nyanläggningar av elevatorer vid följande sex stationer, nämligen Skärlöv och Ölands Lindby å Öland samt Simunde, Bäl, Levide och Burgsvik å Gotland, till en sammanlagd kostnad av i runt tal 110 000

kronor. Med 50 procent statsbidrag skulle det härför erforderliga statsanslaget uppgå till i runt tal 55 000 kronor eller för säkrandet av oförutsedda utgifter 65 000 kronor.

I remissyttrande den 13 mars 1945 har *statskontoret* erinrat, att ämbetsverket i utlåtande över framställning från statens sockernämnd den 18 februari 1943 om anvisning av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1943/44 uttalat bland annat, att ämbetsverket med hänsyn till storleken av dittills beviljade anslag måste finna det tveksamt, huruvida behov av ytterligare medel för ändamålet kunde anses föreligga. Denna tvekan förstärktes — enligt vad statskontoret ytterligare anförde — därav att det förefölle tämligen ovisst, om och i vad mån ifrågavarande anläggningar kunde komma till nytta även efter 1943 års betssäsong. Några garantier för att järnvägarna även efter ett återinträde av mera normala förhållanden på arbetsmarknaden och inom kommunikationsverket skulle få behålla bettrafiken, syntes nämligen icke ha lämnats.

I skrivelse den 28 september 1944 har *Sveriges betodlares centralförening* — under framhållande av den avgörande betydelse tillfredsställande lastningsanordningar numera hade för en rationellt bedriven sockerbetsodling — hemställt, att vissa lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor måtte komma till stånd inom III distriktet vid statens järnvägar.

Över denna skrivelse ha yttranden avgivits av statskontoret, järnvägsstyrelsen, statens arbetsmarknadscommission, statens industrikommission och statens sockernämnd.

Järnvägsstyrelsen har framhållit, att vid förhandlingar mellan betodlarnas centralförening och statens järnvägars distriktschef denne låtit verkställa utredning om kostnaderna för de av föreningen önskade nya eller förbättrade betlastningsanordningarna. Genomförandet av dessa arbeten skulle medföra en kostnad av 646 000 kronor. Härmed avsåges i huvudsak följande arbeten.

Nyanläggningar.

Anskaffning och uppsättning av skopkran inklusive därav betingade komplettering av spårsystemet samt anordnande av massaplan av betong och tillfartsvägar vid stationerna Ryne, Osbyholm och Lövestad för en kostnad av kronor 222 000

Utbyten.

Utbyte av befintliga lastningsapparater med därav följande kompletteringsarbeten vid stationerna Östratorp, Barsebäcksby, Rödaled, Slågarp, Kyrkheddinge, Simlinge och Vallby för en kostnad av » 281 500

Kompletteringar.

Anordnande av betongplan för betmassa å stationerna Marieholm, Smedstorp, Kvidinge och Saxtorp samt förstärkning och påbyggnad av betongkaj vid Näsbyholm därjämte uppsättning av 25 nockspel för en kostnad av.... » 142 500

Summa kronor 646 000.

Styrelsen har under återopande av vad styrelsen tidigare vid ett par tillfällen över liknande framställningar från föreningen anfört ställt sig synnerligen betänksam inför dessa anspråk på ytterligare betydande anslag av statsmedel för detta ändamål. Föreningen borde som motprestation någon gång erbjuda sig att själv bära åtminstone någon del av anläggningskostnaderna för dessa dyrbara anordningar, som, ehuru förlagda till statens järnvägars område, dock komme endast en viss grupp av järnvägens godstrafikanter till godo, nämligen betodlarna själva. Än vidare vore det enligt styrelsens mening väl så att den största ekonomiska vinsten av den arbetsbesparande metod användningen av de mekaniska betlastningsanordningarna innebure gjordes av betodlarna själva.

För det fall att statsmakterna det oaktat ansåge sig böra tillmötesgå föreningens framställning genom att bevilja ytterligare anslag till nya eller förbättrade betlastningsanordningar vid statens järnvägars stationer vore styrelsen emellertid beredd planlägga arbetena så att desamma kunde enligt föreningens önskan bli färdigställda i behörig tid till nästa års betkampanj. Skulle så kunna ske, förutsattes dock, att licens erhöles för erforderliga material- och maskinleveranser samt tillstånd medgaves till anställning av behövlig arbetskraft, ävensom att beslut om bifall föreläge i början av år 1945. Styrelsen har vidare framhållit angelägenheten av att betodlarna genom sin förening utfäste sig att fortsätta i oförminskad utsträckning med sina bettransporter på järnväg till sockerfabrikerna, även sedan normala förhållanden inom transportväsendet inträtt, givetvis förutsatt att detta transportsätt icke ställde sig för betodlarna mindre ekonomiskt än transport med bil direkt till fabriken. Vikten av sådan utfästelse framstode än större nu, sedan statens kapitalinvestering i dessa anläggningar uppginge till så betydande belopp som här vore fallet. Slutligen har styrelsen hemställt, att anslagsbelopp som kunde komma att beviljas måtte omedelbart avskrivas genom å driftbudgeten anvisat avskrivningsanslag.

Statskontoret har förklarat, att ämbetsverket i avsaknad av utredningsmaterial icke kunde uttala sig i själva sakfrågan. Därest Kungl. Maj:t skulle finna att särskilda medel borde anvisas för vidtagande av förevarande åtgärder, torde enligt vad statskontoret vidare framhållit dylika medel böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1944/45 i form av ett investeringsanslag å kapitalbudgeten under rubriken Statens affärsverksfonder: Statens järnvägar.

Statens arbetsmarknadskommission har, ur de synpunkter kommissionen hade att beakta, funnit sig böra tillstyrka framställningen under villkor, att arbetet i görligaste mån utfördes under vinterhalvåret. Det borde vidare ankomma på vederbörande länsarbetsnämnd att bestämma den tid, under vilken varje arbetsföretag finge komma till utförande, samt storleken av den arbetsstyrka, som vid varje tidpunkt finge vara sysselsatt vid respektive arbetsplats.

Statens industrikommission har yttrat följande.

Ur försörjnings- och kapacitetssynpunkt finnes icke något hinder i vad avser lastningsaggregatens tillverkning. I dessas utrustning ingå vissa elektriska maskiner och apparater, som erfordra jämförelsevis lång leveranstid, varför det är angeläget att, om dessa anläggningar skola kunna färdigställas i tid och utan forcering, verkstäderna kunna erhålla beställningen å tillverkning av dessa anläggningar redan i slutet av år 1944 eller senast i början av år 1945.

Det har nämligen visat sig att trots det, att industrikommissionen genom reservationer av material sökt underlätta leveransernas snabba utförande, svårigheter uppstått att få fram materiel i tid för att få arbetena färdiga till betkampanjens början på grund av att arbetena först under sommaren kunnat påbörjas.

Kommissionen finner ej skäl till erinran emot att förbättringar, som grunda sig på erfarenheter som erhållits vid de i drift varande anläggningarna, tillämpas på de anläggningar, vilkas utförande nu begäres.

Statens sockernämnd har anfört i huvudsak följande.

Nämnden har från statens järnvägars vederbörande lokalförvaltning införskaffat uppgifter rörande vilka stationer som avses, ävensom beräknade kostnader för de olika planerade anläggningarna. Av dessa uppgifter framgår, att förslaget innefattar nyanläggningar vid tre stationer för en preliminärt beräknad kostnad av 222 000 kronor eller 74 000 kronor per station. Med hänsyn till storleken av den vid dessa stationer inlastade betmängden måste denna kostnad anses hög och uppgår i medeltal till omkring 18 kronor per ton vid de tre stationerna lastade betor. För statsbidrag till anläggningar vid enskilda järnvägars stationer gäller jämlikt kungörelsen nr 199/1943, att bidraget ej må, där icke särskilda skäl föreligga, överstiga ett belopp motsvarande 5 kronor för ton av den största mängd betor, som under något av de tre senast förflutna kalenderåren lastats vid stationen. Ett bidrag av denna storlek svarar mot en anläggningskostnad av omkring 10 kronor per ton betor. Vidare planeras vid 7 stationer, vid vilka finnas tidigare anskaffade och, så vitt nämnden har sig bekant, fortfarande användbara lastningsanordningar, utbyte av dessa mot effektivare och dyrare sådana, vilket skulle leda till att sammanlagda kostnaderna för lastningsanordningar skulle även vid dessa stationer bli synnerligen höga. Slutligen är ett belopp av 142 500 kronor avsett för kompletteringar av redan befintliga anläggningar vid 5 stationer, samt för ett antal elektriskt drivna nockspel.

Med all uppskattning av angelägenheten att få betlastningen vid järnvägsstationerna rationellt ordnad, ställer sig dock sockernämnden mycket tveksam, huruvida det kan anses ekonomiskt försvarbart att för ändamålet av allmänna medel nedlägga så stora kostnader som här föreslagits. I den mån anordningar av ifrågavarande slag verkligen äro av betydelse för berörda betodlare och för järnvägarna, kan ifrågasättas, om ej i fortsättningen odlarna böra medverka med en något ökad del av kostnaderna och statens järnvägar själva bestrida den återstående delen.

Skulle likväl så anses, att även för budgetåret 1945/46 särskilt anslag bör anvisas för ifrågavarande ändamål, är sockernämnden beredd att mera ingående granska förslagen. Nämnden vill emellertid ifrågasätta, huruvida icke anslagsfrågan i så fall lämpligast borde prövas i samband med de förhandlingar med betodlarna, som komma att upptagas rörande villkoren för betodling under år 1945.

Sedermera har sockernämnden i skrivelse den 24 februari 1945 anmält att kostnaderna för de arbeten av förevarande art, som nu kunde anses motiverade, uppginge till i runt tal 495 000 kronor. Dessa arbeten avse:

Nyanläggningar vid Osbyholm och Lövestad	kronor	77 800
Utbyte av lasningsanordningar vid 7 stationer	»	281 500
Kompletteringar vid 5 stationer	»	36 100
Nockspel vid 25 stationer	»	100 000
Summa kronor		495 400.

Departementschefen har i förevarande delar anfört och föreslagit följande:
 »Av vad sockernämnden uppgivit framgår, att för sockerbolaget i anledning av sockerregleringen uppstått en förlust, som för tiden intill utgången av löpande avtalsår beräknats komma att uppgå till omkring 22 000 000 kronor. Enligt avtalet med bolaget är staten skyldig att täcka denna förlust. Då en höjning av sockerpriset för närvarande med hänsyn till den tillämpade prispolitiken torde böra undvikas och då anledning saknas att uppskjuta regleringen av förlusten, synes såsom sockernämnden ifrågasatt medel böra anvisas för täckande av denna. För ändamålet bör därför å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår äskas ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor.

Såsom jag föregående år anförde vid anmälan av frågan om reglering av sockernäringsen i riket blir storleken av den slutliga förlusten på sockerprisregleringen under krigsåren tydligen beroende på hur sockerpriset framdeles avses böra avvägas i förhållande till betpriset och andra tillverkningskostnader. För utnyttjande av möjligheten till utjämning av vinster och förluster över en längre period saknar det uppenbarligen betydelse, om en partiell reglering sker nu eller om förlusten till vidare balanseras i bolagets räkenskaper.

Under de senaste budgetåren ha vid olika tillfällen medel ställts till förfogande för uppförande av arbetsbesparande anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid såväl vissa enskilda järnvägar som statens järnvägar. Framställningar om anvisande av ytterligare medel för ändamålen ha gjorts även i år. För anordningar vid enskilda järnvägar har statsbidragsbehovet enligt inkomna uppgifter beräknats till i runt tal 65 000 kronor. I fråga om anordningar vid statens järnvägar har hemställts om sådana till en beräknad kostnad av sammanlagt 646 000 kronor.

De nu ifrågasatta anordningarna för enskilda järnvägar synas i anslutning till den träffade uppgörelsen rörande betpriset m. m. för 1945 års sockerbetsodling nu böra komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med vad statens sockernämnd ifrågasatt. Härför bör å riksstaten för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln äskas ett reservationsanslag å 65 000 kronor.

Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet vill jag tillstyrka att genom järnvägsstyrelsens försorg vidtagas ytterligare betlastningsanordningar vid statens järnvägar för en kostnad av tillhoppa 495 000 kronor. Det torde icke vara erforderligt att i detta sammanhang äska särskilt anslag härför utan synes ändamålsenligt, att statens järnvägars dispositionsanslag får för ändamålet tagas i anspråk. I den mån förberedande åtgärder

bliva erforderliga, innan detta anslag med ingången av nästkommande budgetår blir disponibelt, torde kostnaderna härför förskottsvis få bestridas av statens järnvägars driftmedel. Förslag om den förstärkning av dispositionsanslaget, vilken sannolikt blir behövlig under loppet av nästa budgetår, torde längre fram få anmälas av chefen för kommunikationsdepartementet.

De investeringar, som tidigare gjorts för betlastningsanordningar vid statens järnvägar, ha avskrivits med 50 procent genom anvisande å driftbudgeten av särskilda avskrivningsanslag. Beträffande de nu ifrågasatta ytterligare investeringarna har järnvägsstyrelsen hemställt, att investeringsbeloppet måtte i sin helhet omedelbart avskrivas. Denna fråga, vid vars bedömande hänsyn torde böra tagas till att betlastningsanordningarnas utförande ingår såsom ett led i den med betodlarna träffade uppgörelsen, lär få upptagas i samband med blivande äskande av förstärkningsanslag.»

Enligt den föreliggande propositionen beräknas för sockerbolaget i anledning av sockerregleringen under löpande avtalsår uppstå en förlust av omkring 22 000 000 kronor, vilken förlust staten enligt avtal med bolaget är skyldig att ersätta. Ehuru såsom utskottet vid tidigare tillfällen uttalat, sockerpriset får anses vara jämförelsevis lågt och sålunda hinder icke borde möta mot en måttlig prishöjning, anser sig emellertid utskottet liksom departementschefen med hänsyn till den tillämpade prispolitiken böra avstå från att tillstyrka en dylik åtgärd för att nedbringa ifrågavarande underskott. Kungl. Maj:ts förevarande framställning om medelsanvisning till ändamålet synes därför utskottet böra bifallas av riksdagen. Såsom framhållits i propositionen blir givetvis den slutliga förlusten på sockerregleringen under krigsåren beroende av hur sockerpriset framdeles kommer att avvägas i förhållande till betpriset och andra tillverkningskostnader.

Utskottet.

Vidare har i propositionen framlagts förslag om utförande av vissa ytterligare lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor vid statliga och enskilda järnvägar. Liksom departementschefen finner utskottet att ifrågasatta anordningar böra komma till stånd. Utskottet tillstyrker i enlighet härmed att ett belopp av 65 000 kronor anvisas för dylika arbeten vid enskilda järnvägar. Såsom framgår av propositionen erfordras beträffande statens järnvägar icke något särskilt anslag i detta sammanhang.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

- 1) till *Kostnader i samband med sockerregleringen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 22 000 000 kronor; samt

2) till *Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor* å riksstaten för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 65 000 kronor.

Stockholm den 12 april 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Jacob Hansson*, Anderberg*, friherre Beck-Friis, Näslund, Svedberg* och *Hagman** samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Gustafson i Vimmerby*, Ericsson i Sörsjön, Carlström*, Mäler, Lundbom, Larsson i Karlstad* och *Gustafson i Dädesjö.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
